

6. Левицька С.О. Облік і аудит операцій в іноземній валюті: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Тернопіль, 2000. 20 с.

Юрків Р.Р.

аспірант,

Науковий керівник: Крупка М.І.

доктор економічних наук, професор,

Львівський національний університет імені Івана Франка

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Постпандемічне відновлення національної економіки України та подолання наслідків кризи сьогодні є однією із ключових проблем, вирішення якої значною мірою обумовлене наявністю фінансових ресурсів. У цьому контексті актуалізується необхідність концептуалізації теоретичних засад формування й використання фінансового потенціалу малого бізнесу як основи підприємницьких ініціатив та рушійною сили модернізації моделей ведення підприємницької діяльності в країні.

Систематизуємо ключові підходи у науковій літературі до тлумачення потенціалу та власне фінансового потенціалу. Зокрема, потрібно зауважити, що у адміністративній системі потенціал досліджувався як сукупність накопичених ресурсів та використаних і невикористаних потенційних можливостей у сфері виробництва матеріальних благ та послуг з метою найбільш повного задоволення потреб суспільства. Потенціал було детерміновано як засоби, запаси, джерела, що є у наявності і які можуть бути мобілізовані й використані для досягнення цілей, реалізації плану, розв'язання завдання, а також, як можливості особи, суспільства, держави [6]. Тобто акцентовано уже не тільки на ресурсах, а, що важливо,

і на можливостях їх використання у конкретних реаліях ринку й конкуренції.

Відзначимо, що інколи фінансовий потенціал на макрорівні розглядається у його зв'язку із економічним потенціалом як фінансово-економічний, тобто сукупність потенціалів, що забезпечує розвиток підприємства. Дискусійним є ототожнення понять «фінансовий» і «податковий» потенціал. На наш погляд, вони принципово різні, зокрема фінансовий потенціал за змістовим сутнісним наповненням є значно ширшим, ніж податковий.

Водночас низка наукових пошуків учених орієнтована на вивчення потенціалу як показника оцінки підприємства і його фінансової діяльності, де фінансовий потенціал є складовою економічного поряд із такими елементами як інвестиційний, інноваційний, науково-технічний, управлінський, маркетинговий, трудовий, інфраструктурний, інформаційний та потенціал організаційної структури управління [5, с. 14–19]. У цьому контексті фінансовий потенціал у тлумачиться як обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів підприємства, якими воно може розпоряджатися для забезпечення поточних і перспективних витрат суб'єкта господарювання [5, с. 16]. Такі ресурси задіяні у виробничо-господарській діяльності та фінансуванні підприємства.

Дещо схожим до наведеного є підхід до трактування фінансового потенціалу підприємства як сукупності фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію і нагромадження економічного потенціалу з метою максимізації прибутку. При цьому виокремлюють: наявний потенціал – відображає можливості підприємства щодо досягнення цілей, тобто величину фінансових ресурсів на конкретну дату; прихований – активи, які не приносять вигоди у даному періоді, однак високою є ймовірність щодо одержання за їх рахунок прибутків у майбутньому.

Окремими вченими пропонується підхід, що передбачає вивчення структури потенціалу промислового підприємства, де разом із ринковою та виробничою складовою виділяють фінансовий потенціал – потенційні фінансові показники виробництва (прибутковості, ліквідності; потенційні інвестиційні можливості) [2]. Це тлумачення порівняно вузьке, так як фінансовий потенціал

зводиться до набору кількісних оціночних показників. Водночас інколи у фінансовій літературі використовують і надміру розширене тлумачення – система відносин на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого фінансового результату [7, с. 57].

Можна стверджувати, що у сучасній науці немає єдності щодо визначення поняття «фінансовий потенціал» на мікрорівні та практично відсутні підходи до тлумачення фінансового потенціалу інвестиційної діяльності як єдиного поняття. Зокрема, економісти розглядають «фінансовий потенціал інвестування» як здатність держави, зокрема. її економіки, господарських комплексів, галузей і підприємств здійснювати інвестиції у створення різноманітних фондів грошових засобів, включаючи централізовані і децентралізовані, і використовувати їх з метою досягнення поставлених завдань та забезпечення умов для відтворення національного господарства [3]. У даному контексті простежується взаємозв'язок між фінансовими ресурсами і фінансовим потенціалом, при якому перші є складовою потенціалу і, фактично, основою його формування.

Систематизація наукових здобутків дала підстави зробити висновок про використання по суті двох базових концепцій тлумачення економічної сутності фінансового потенціалу – кількісної та якісної. Перша передбачає розгляд потенціалу як сукупності фінансових ресурсів. При якій робиться акцент на здатності, можливості використання ресурсів. Більшість досліджень, що підтверджують і уже наведені, ґрунтується на кількісному підході. Тому конкретизуємо підходи до трактування фінансових ресурсів у вітчизняній науці. Наприклад, С. Юрій тлумачить фінансові ресурси як грошові фонди, які створюються у процесі розподілу й використання валового внутрішнього продукту за певний період часу [6, с. 28]. А скажімо К. Павлюк розглядаване поняття детермінує як грошові нагромадження і доходи, які створюються у процесі розподілу й перерозподілу ВВП й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення й задоволення інших суспільних потреб [4, с. 24]. Якщо розглядати фінансові ресурси на рівні підприємств, то їх економічний зміст зводиться до розуміння, як суми власних та позикових ресурсів.

Фінансовий капітал, як сукупність ресурсів, є передумовою забезпечення фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Тобто зрозуміло, що дотримуючись ресурсної концепції, оцінити фінансовий потенціал неважко, але втрачається певна частина економічного змісту поняття, оскільки набір ресурсів не у повній мірі відображає сутність потенціалу. Навіть максимальне акумулювання ресурсів не є запорукою їх ефективного використання. Однак для проведення аналітичної оцінки у цьому контексті будемо додержуватись позиції, що фінансові ресурси є пасивом та поділятимемо їх на власні і позичені, оскільки залучені є частиною власних або позичених. Не відкидаємо і якісного підходу, наголошуючи на необхідності їх поєднання. Водночас, згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність» остання – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави (інвесторів) щодо реалізації інвестицій. Інвестиціями, у відповідності до закону, вважаються всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [8].

Таким чином фінансові ресурси, які використовуються у інвестиційній діяльності, формують основу фінансового потенціалу такої діяльності. В економічній літературі, як уже наголошувалось, «фінансовий потенціал інвестиційної діяльності» як єдине поняття практично не зустрічається. Відтак, на нашу думку, фінансовий потенціал інвестиційної діяльності підприємства можна визначити як фінансові можливості забезпечення інвестування, що визначаються обсягом власних й позикових фінансових ресурсів інвестиційного спрямування та ефективністю їх використання. Це тлумачення можна застосовувати і щодо малих підприємств.

Отже, сформульоване теоретичне обґрунтування сутності фінансового потенціалу інвестиційної діяльності є науковим підґрунтям для його дослідження у національній економіці України. При цьому важливим є продовження наукових розвідок в частині формування на основі окреслених теоретичних засад стратегічних напрямів державної політики стимулювання нагромадження фінансового потенціалу власних малих підприємств. На наш погляд, акцент на малий бізнес необхідних в Україні, зважаючи на дещо спотворенні

конкурентні засади розвитку національної економіки, її олігархічну структуру та дефіцит ресурсів на мікрорівні. Водночас такий фінансовий потенціал першочергово повинен спрямовуватись на модернізацію виробництва, адаптацію до нових стандартів надання послуг й розширення асортименту продуктів у різних сегментах національного та глобального ринків.

Список використаних джерел:

1. Дропа Я.Б. *Фінансові ресурси* розвитку національної економіки України : *монографія*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 425 с.
2. Мерзликина Г.С. Оценка экономической состоятельности предприятия : *монографія*. Харьков : ХНЕУ, 2013. 331 с.
3. Олейник П.В. Формирование финансового потенциала инвестирования экономики региона. *Финансовая экономика*. 2019. № 1. С. 44–56.
4. Павлюк К.В. *Фінансові ресурси держави* : *монографія*. Київ : НІОС, 2002. 424 с.
5. Федонін О.С. *Потенціал підприємства : формування та оцінка*: *монографія*. Київ : КНЕУ, 2016. 316 с.
6. *Фінанси* : навч. посіб. / за ред. С.І. Юрія. Тернопіль : Карт-бланш, 2012. 343 с.
7. Шумська С.С. *Фінансовий потенціал України: методологія визначення та оцінки*. *Фінанси України*. 2018. № 5. С. 55–64.
8. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. № 1560 – XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.